

het latente recht te voorschijn te brengen. »Der Staat, zegt hij, declarirt das latente Recht.«

De beschouwing van Staat en Recht, waarvan men de zoo even geciteerde woorden het resultaat zou kunnen noemen, breekt, lettende op wat de historie leerde, met de zoolang gevolgde romanistische theorie, die niets anders kent dan den souverain-staat, middelpunt van het publieke recht, en het souverain individu, middelpunt in den van het publiek recht afgezonderden kring van het privaatrecht.

Er is thans een strooming in de wetenschap gewekt, die niet langer eene afgodische vereering koestert voor dien almachtigen, albemoeienden, alleenheerschenden, alleen rechthebbenden d. i. willekeurigen Staat met zijne in mythische nevelen van Staatsverdrag gehulde geboorte; eene strooming, die erkent dat een Staat niet de eenige door menschen gevormde kring is, maar dat binnen dien grooten kring allerlei groepen zijn en waren, zich vormende naar den eisch der behoeften en aandringende op erkenning en bescherming; een strooming eindelijk, die waar zij niet door wegcijfering of verkeerde toepassing der gezagsleer in verkeerde bedding dreigt te verloopen, een krachtigen tegenstand kan bieden tegen den alles vernielenden stroom der revolutiebegrippen.

Ten einde u het kenmerkende der hier bedoelde Germaanschrechtelijke leer beter voor oogen te kunnen stellen, zal ik trachten het verschil in beginsel aan te geven tusschen deze en de bovengenoemde romanistische theorie. Uit de beschouwing dezer laatste zal u tevens blijken, hoe de verkeerde begrippen over Staat en Recht, die ik straks besprak, veelal toepassing, ook verkeerde toepassing zijn van rechtsbeginselen, die in de Romeinsche republiek en het Romeinsche keizerrijk zijn uitgewerkt en ten slotte, na neergelegd te zijn in het corpus juris civilis als een nalatenschap, vaak zonder voorrecht van boedelbeschrijving, zijn aanvaard door en toegepast in aan het Romeinsche